

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МАРКЕТИНГУ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

«Затверджую»

В.о. декана факультету управління і
технологій

д.е.н., проф.

С.М. Боняр

01 вересня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ»**

**WORKING PROGRAM OF THE EDUCATIONAL DISCIPLINE
«TRANSPORT ECONOMY»**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: LEVEL OF HIGHER EDUCATION:
перший (бакалаврський) first (bachelor's)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ: BRANCH OF KNOWLEDGE:
27 «Транспорт» 27 «Transport»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: SPECIALTY:
275 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)» 275 «Transport Technologies (Railway Transport)»
ОПП EPP

«Транспортні технології (на залізничному транспорті)» «Transport Technologies (Railway Transport)»

2023 – 2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи економіки транспорту» для студентів рівня вищої освіти перший (бакалаврський) спеціальності 275 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)». Київ: ДУІТ, 2023. 9 с.

Розробник: Яновська В.П., д.е.н., проф., зав. каф. ЕМБА

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки, маркетингу та бізнес-адміністрування

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Заступник завідувача кафедри к.е.н., доц. В.І. Творонович

© Яновська В.П., 2023 рік

© Яновська В.П., 2024 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 27 «Транспорт»	Вибіркова	
Модулів	Спеціальність 275 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: – 8 аудиторних – 2,93 самостійної і індивідуальної роботи студента – 5,07		15 год.	8 год.
	Практичні, семінарські		
	15 год.	4 год.	
	Лабораторні		
	0 год.	0 год.	
	Самостійна робота		
	60 год.	78 год.	
	Індивідуальні завдання		
Вид контролю: залік			
	Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

- для денної форми навчання – 50,0 %,
- для заочної форми навчання – 15,4 %.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – вивчення економічних засад функціонування транспорту, специфіки використання економічних ресурсів і формування фінансових результатів транспортних підприємств

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи економіки транспорту» студент набуває таких **компетентностей** як:

Загальні компетентності: ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; ЗК13. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові) компетентності: СК1. Здатність аналізувати та прогнозувати параметри і показники функціонування транспортних систем та технологій з урахуванням впливу зовнішнього середовища; СК9. Здатність оцінювати експлуатаційні, техніко-економічні, технологічні, правові, соціальні, та екологічні складові організації перевезень; СК18. Здатність до управління пасажирськими перевезеннями за видами транспорту; СК19. Здатність до управління вантажними перевезеннями за видами транспорту.

Програмними результатами вивчення навчальної дисципліни «Основи економіки транспорту» є: РН1. Брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ; РН3. Давати відповіді, пояснювати, розуміти пояснення, дискутувати, звітувати державною мовою на достатньому для професійної діяльності рівні; РН18.

Досліджувати види і типи транспортних систем. Знаходити рішення оптимізації параметрів транспортних систем. Оцінювати ефективність інфраструктури та технології функціонування транспортних систем; РН19. Пояснювати експлуатаційну, техніко-економічну, технологічну, правову, соціальну та екологічну ефективність організації перевезень.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль I. Транспорт як галузь національної економіки

Module I. Transport as a branch of the national economy

Тема 1 Місце та роль транспорту у структурі національної економіки

Сфери та галузі економіки. Структура економіки за видами економічної діяльності. Ринок транспортних послуг. Конкурентне середовище. Структура ринку транспортних послуг. Моделі ринків на транспорті.

Theme 1 place and role of transport in the structure of the national economy

Spheres and industries. The structure of economy by types of economic activity. Market of transport services. Competitive environment. The structure of the market of transport services. Models of markets in transport.

Тема 2 Транспорт як галузь національної економіки

Поняття транспортної системи, транспортно-дорожнього комплексу та продукції транспорту. Транспорт і ланцюги створення вартості. Роль і види транспорту загального користування. Логістика та розподіл транспортних потоків. Комплексний розвиток видів транспорту. Основні показники економічної діяльності транспорту.

Theme 2 Transport as a national economy industry

The concept of the transport system, transportation and transportation complex. Transport and cost chains. The role and modes of public transport. Logistics and distribution of transport flows. Comprehensive development of modes of transport. The main indicators of economic activity of transport.

Тема 3 Транспортне підприємство як господарський суб'єкт

Класифікація підприємств. Організаційно-правові форми господарювання юридичних осіб. Організаційні форми та процеси взаємодії підприємств транспорту. Порядок утворення та ліквідації підприємства.

Theme 3 Transport Enterprise as an Economic Entity

Classification of enterprises. Organizational and legal forms of management of legal entities. Organizational forms and processes of interaction of transport enterprises. The order of formation and liquidation of the enterprise.

Тема 4 Транспортні витрати та ціноутворення

Теоретична та емпірична основа аналізу транспортних витрат. Ціноутворення на транспорті. Зовнішні витрати на транспорт.

Theme 4 Transportation costs and pricing

The theoretical and empirical basis of the analysis of transport costs. Pricing in transport. External transport costs.

Модуль II. Економіка транспортного підприємства

Module II. Economy of the transport enterprise

Тема 5 Основні засоби транспортного підприємства
Основні засоби, їх структура та класифікація. Вартість основних засобів. Зношування основних засобів. Амортизація основних засобів: поняття та способи нарахування. Показники стану та ефективності використання основних засобів.

Theme 5 fixed assets of a transport enterprise
Fixed assets, their structure and classification. The cost of fixed assets. Wear of fixed assets. Depreciation of fixed assets: concepts and methods of accrual. Indicators of the condition and efficiency of use of fixed assets.

Тема 6 Оборотні засоби транспортного підприємства
Склад, структура та класифікація оборотних засобів. Кругообіг оборотних засобів. Показники оборотності, стану та ефективності використання оборотних засобів. Методи визначення потреби у оборотних засобах.

Theme 6 Current means of a transport enterprise
The composition, structure and classification of current assets. Circulation of current assets. Indicators of turnover, condition and efficiency of use of current assets. Methods for determining the need for working capital.

Тема 7 Трудові ресурси транспортного підприємства
Персонал підприємства. Особливості організації та нормування праці на підприємстві. Показники ефективності використання трудових ресурсів. Заробітна плата. Форми та системи оплати праці на транспортному підприємстві.

Theme 7 Labor resources of a transport enterprise
Enterprise staff. Features of organization and normalization of labor at the enterprise. Indicators of efficiency of use of labor resources. Salary. Forms and systems of remuneration at a transport enterprise.

Тема 8 Фінансові результати транспортного підприємства
Сутність і класифікація витрат. Поняття та види собівартості. Методи розрахунку собівартості перевезень. Доходи транспортного підприємства. Особливості ціноутворення на транспорті. Тарифи на транспортні послуги. Прибуток та рентабельність транспортного підприємства. Фінансовий стан транспортного підприємства. Система показників фінансового стану.

Theme 8 Financial results of a transport enterprise
The essence and classification of costs. Concepts and types of cost. Methods of calculating the cost of transportation. Revenues of the transport enterprise. Features of transport pricing. Tariffs for transport services. Profit and profitability of the transport enterprise. Financial condition of the transport enterprise. System of financial status indicators.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота		лекції	практичні заняття	самостійна робота
Модуль 1. Основи економіки транспорту								
Тема 1 Місце та роль транспорту у структурі національної економіки	11	2	2	7	11			11
Тема 2 Транспорт як галузь національної економіки	11	1	1	9	11	2	1	8
Тема 3 Транспортне підприємство як господарський суб'єкт	11	1	1	9	11			11
Тема 4 Транспортні витрати та ціноутворення	11	2	2	7	11			11
Разом за змістовим модулем 1	44	6	6	32	44	2	1	41
Змістовий модуль 2. Економіка транспортного підприємства								
Тема 5 Основні засоби транспортного підприємства	11	2	2	7	11	2	1	8

Тема 6 Оборотні засоби транспортного підприємства	11	2	2	7	11	2	1	8
Тема 7 Трудові ресурси транспортного підприємства	11	2	2	7	11			11
Тема 8 Фінансові результати транспортного підприємства	13	3	3	7	13	2	1	10
Разом за змістовим модулем 2	46	9	9	28	46	6	3	37
Усього годин	90/3,0	15	15	60	90/3,0	8	4	78

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Виконання семінарських занять при вивченні дисципліни не передбачено.

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма	денна форма
Змістовий модуль 1. Транспорт як галузь національної економіки		
Тема 1 Місце та роль транспорту у структурі національної економіки	2	
Тема 2 Транспорт як галузь національної економіки	1	1
Тема 3 Транспортне підприємство як господарський суб'єкт	1	
Тема 4 Транспортні витрати та ціноутворення	2	
Разом за змістовим модулем 1	6	1
Змістовий модуль 2. Економіка транспортного підприємства		
Тема 5 Основні засоби транспортного підприємства	2	1
Тема 6 Оборотні засоби транспортного підприємства	2	1
Тема 7 Трудові ресурси транспортного підприємства	2	
Тема 8 Фінансові результати транспортного підприємства	3	1
Разом за змістовим модулем 2	9	3
Усього годин	15	4

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Виконання лабораторних занять при вивченні дисципліни не передбачено.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма	денна форма
Змістовий модуль 1. Транспорт як галузь національної економіки		
Тема 1 Місце та роль транспорту у структурі національної економіки	7	11
Тема 2 Транспорт як галузь національної економіки	9	8
Тема 3 Транспортне підприємство як господарський суб'єкт	9	11
Тема 4 Транспортні витрати та ціноутворення	7	11
Разом за змістовим модулем 1	32	41
Змістовий модуль 2. Економіка транспортного підприємства		
Тема 5 Основні засоби транспортного підприємства	7	8
Тема 6 Оборотні засоби транспортного підприємства	7	8
Тема 7 Трудові ресурси транспортного підприємства	7	11
Тема 8 Фінансові результати транспортного підприємства	7	10
Разом за змістовим модулем 2	28	37
Усього годин	60	78

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Виконання індивідуального завдання при вивченні дисципліни «Основи економіки транспорту» не передбачено.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні заняття, позааудиторна робота. Під час проведення занять використовуються наочні засоби. Практичні заняття головним чином спрямовано на опанування методами розв'язання типових конкретних задач, які найчастіше зустрічаються у практичній роботі. Закріплення матеріалу здійснюється за допомогою тестування та модульних контрольних робіт. Позааудиторна робота – це процес, в якому домінує елемент самореалізації і проявляється самостійною роботою студентів у бібліотеці та використовуючи мережу Інтернет.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінка знань здійснюється за результатами поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль знань із навчальної дисципліни проводиться у формі індивідуального опитування, обговорення результатів виконаних аналітичних завдань, участі у дискусіях, презентації результатів самостійної роботи. Підсумкова форма контролю: у формі екзамену. Загальне оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів складається з суми балів за результатами поточного контролю за семестр та результатами підсумкового контролю у формі екзамену.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Модулі	Модуль I			Модуль II			Кількість балів у семестрі	Підсумковий контроль (екзамен)		
Кількість балів за модуль	40			Модульний контроль	40		80	20		
Змістові модулі	ЗМ 1				ЗМ 2					
Кількість балів за ЗМ та М контроль	30			10	30				10	
Кількість балів за видами роботи	Лекції	Практичні	СРС	Модульний контроль	Лекції	Практичні			СРС	Модульний контроль
Відвідування	12				12					
Активність на заняттях		10				10				
Виконання СРС			8				8			
Наукова робота	Участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, студентських олімпіадах та конкурсах – 0–10 балів						10			

Поточне оцінювання та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Модуль № 1					Модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	20	100

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Макаренко М.В., Яновська В.П., Творонович В.І., Приймук О.Р. та ін. (2019) Економіка залізничного транспорту: Навчальний посібник. К.: Профкнига, 364 с.

Коба В.Г., Боняр С.М., Бабіна О.Є., Карпенко О.О. та ін. (2017) Економіка підприємств водного транспорту: Навчальний посібник. К.: ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 474 с.

Основи економіки транспорту: Навчальний посібник. За ред. В.Г. Коби. К.: КДАВТБ КМУЦА, 1999. 254 с.

Кулаєв Ю.Ф. (2012) Економіка залізничного транспорту. К.: «Фенікс», 240 с.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Закон України «Про захист економічної конкуренції» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>
3. Закон України «Про природні монополії» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14#Text>
4. Закон України «Про транспорт» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД – 2010). http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html
6. Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02#Text>
7. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06>
8. Міжнародні стандарти фінансової звітності https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
9. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
11. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>
12. Податковий кодекс України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Базова:

13. Економіка залізничного транспорту: Навчальний посібник / [М.В. Макаренко, В.П. Яновська, В.І. Творонович, О.Р. Приймук та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. В.П. Яновська. 2-ге вид., перероб. К.: 365, 2019. 364 с.
14. Економіка підприємств водного транспорту: Навчальний посібник / [В.Г. Коба, С. М. Боняр, О.Є. Бабіна, О.О. Карпенко та ін.]; кер. кол. авт. За заг. ред. В.Г. Коби. К.: ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2017. 474 с.
15. Економіка транспорту: Навчальний посібник / За ред. В.Г. Коби. К.: КДАВТБ КМУЦА, 1999. 254 с.
16. Кулаєв Ю.Ф. Економіка залізничного транспорту. 2-е вид., переробл. і доповн. К.: «Фенікс», 2012. 240 с.
17. Основы экономики транспорта: Конспект лекций и задания к самостоятельной работе для студентов 3-4 курсов всех форм обучения направления подготовки 1004 (6.070101) – «Транспортные технологии (по видам транспорта)» / Авт.: Торкатюк В.И, Пан Н.П., Коненко В.В. и др. Харьков: ХНАГХ, 2009. 159 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/11320433.pdf>
18. Соціально-економічні аспекти розвитку підприємств транспорту України: монографія / За аг. ред. М.В. Макаренко. К.: ДЕТУТ, 2013. 295 с.

Допоміжна:

19. Immers L.H., Stada J.E. Basics of Transport Economics. Heverlee, February 2004 (Updated August 2007). 59 p. <https://www.mech.kuleuven.be/cib/verkeer/dwn/H111part4.pdf>
20. Kockelman K., Chen T.D., Larsen K., Nichols B. The Economics of Transportation Systems: a Reference for Practitioners. University of Texas at Austin. January 2013. 310 p. https://ctr.utexas.edu/wp-content/uploads/pubs/0_6628_P1.pdf
21. Palma A., Lindsey R., Quinet E., Vickerman R.A Handbook of Transport Economics. – Edward Elgar Pub, 2011. – 928 p. <https://econpapers.repec.org/bookchap/elgeebook/12679.htm>
22. Rodrigue J.-P. The Geography of Transport Systems, Fifth Edition, New York: Routledge, 2020. 467 p. <https://transportgeography.org/>
23. Transportation Economics. Universities-National Bureau Committee for Economic Research. January 1965. <https://www.nber.org/books-and-chapters/transportation-economics>
24. Державна служба статистики України. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
25. Офіційні сайти транспортних підприємств

15. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Нормативна база

Верховна Рада України – <https://www.rada.gov.ua/>
Державна служба статистики України (Укрстат) – <https://www.ukrstat.gov.ua/>
Економіка України. <http://economyukr.org.ua/?lang=uk>
Законодавство – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
Кабінет міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua/>
Національний банк України – <https://bank.gov.ua/>
European Statistical Office (Eurostat) – <https://ec.europa.eu/eurostat>
The Economist. <https://www.economist.com>
The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) – <https://www.oecd.org>
The World Bank – <https://www.worldbank.org>

Розробник

д.е.н., проф., зав. каф. ЕМБА

В. П. Яновська